Η περίπτωση Michael Jackson (Δημήτρης Αγγελής)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 24 Ιουλίου, 2009

Στην περίπτωση του τραγουδιστή Μάικλ Τζάκσον, ενός απολύτως δυστυχισμένου όπως αποδείχτηκε ανθρώπου, αυτοπαγιδευμένου στην εικόνα του ποπ σταρ και θύματος των φαρμακευτικών εταιρειών που εκμεταλλεύτηκαν την ανωριμότητά του και τον χρησιμοποίησαν σαν πειραματόζωο, βλέπουμε καθαρά τις **αρνητικές συνέπειες μιας συγκεκριμένης χρήσης του ανθρώπινου σώματος στην εποχή μας**.

Στην ουσία, εδώ και καιρό παρακολουθούμε μια διαδικασία ριζικού αυτο-μετασχηματισμού της έννοιας «άνθρωπος», η οποία εξελίσσεται μάλιστα τόσο ραγδαία, ώστε πολλοί να μιλούν πλέον για την επικράτηση ενός νέου ανθρωπολογικού τύπου, του «μετα-ανθρώπου»: είναι εκείνος που μπορεί να επεκτείνει απεριόριστα τις δραστηριότητές του σε χώρο και χρόνο (μέσω του διαδικτύου, για παράδειγμα), να επιδρά δραστικά στην υγεία και στην εμφάνισή του ή στην κληρονομικότητα, να ενσωματώνει ξένα στοιχεία και μηχανήματα στο σώμα του (από οδοντικά εμφυτεύματα μέχρι βηματοδότες και τεχνητά μέλη), να ελέγχει με φαρμακευτικά σκευάσματα την ψυχολογική του διάθεση ή την ερωτική του επιθυμία, κ.ο.κ. Φαίνεται πως σταδιακά οδηγούμαστε προς την έννοια ενός παλίμψηστου εαυτού, ενός πολυμερούς εαυτού δηλαδή, που ενοικεί μόνο σ’ ένα **αενάως επιδιορθούμενο ή τροποποιούμενο** –με τη βοήθεια της γενετικής, της νευροφυσιολογίας και της βιοτεχνολογίας– σώμα-κέλυφος. Πρόκειται για ένα υποκείμενο που έχει σώμα (έχει ως σώμα τον εξοπλισμό που του παρέχει η αγορά, η κατοχή σώματος δηλ. εισάγει ευθύς αμέσως στη συζήτηση μαζί με την **εργαλειοποίηση και την εμπορευματικοποίηση της ανθρώπινης φύσης**), αλλά δεν είναι σώμα, ακέραιη ψυχοπνευματική ενότητα. Γιατί η συνείδηση και γενικότερα ό,τι αναφέρεται σ’ **αυτό που επί αιώνες ονομάζαμε «ψυχή» καταλήγει σταδιακά, μέσω της ευγονικής, να θεωρείται κάτι το ανύπαρκτο ή το μη απαραίτητο, ένα επιφαινόμενο που καθόλου, βέβαια, δεν προσδιορίζει τον άνθρωπο**. Σ’ έναν μεταχριστιανικό κόσμο, με ανύπαρκτες τις καθολικά δεσμευτικές εκείνες ηθικές αρχές που **θα έθεταν όρους και όρια**, σ’ έναν κόσμο που δεν πιστεύει πια στην ιερότητα του υπάρχειν και σε μια **ευχαριστιακή αποστολή του ανθρώπου** πάνω στη γη, το είδος μας αναγνωρίζεται λίγο-πολύ σαν μια ευφυής μηχανή. Κανείς δεν θα φανταζόταν ότι ο άνθρωπος που κατάφερε να υποτάξει την φύση δια της τεχνικής, θα κατέληγε μετά από τόσους αιώνες να ταυτιστεί, ως φύση, με την τεχνική...

Η περίπτωση του Μάικλ Τζάκσον μας έδειξε τελικά ότι **το να υποδύεται κανείς**

τον Θεό επιδιώκοντας να βελτιώσει τον εαυτό του (ενίσχυση ανοσοποιητικού συστήματος, επιμήκυνση του προσδόκιμου ζωής, παρέμβαση στην φυλετική ταυτότητα ή στον βιολογικό προορισμό, κλπ), μπορεί να υλοποιεί όλες μας τις φαντασιώσεις ως μαθητευόμενων μάγων (ελιξίριο της νεότητας, συνταγή της αθανασίας, κλπ), **περιέχει όμως πολλούς και απρόβλεπτους κινδύνους** (ο Μάικλ Τζάκσον άρχισε να παίρνει χάπια επειδή δεν μπορούσε να διαγράψει τη μνήμη του παλιού του προσώπου, δήλωσαν οι ψυχολόγοι). Κι ίσως έχουν δίκιο εκείνοι που υποστηρίζουν ότι στη θέση του παλιού ρουσσωικού «κοινωνικού συμβολαίου» χρειαζόμαστε πλέον ένα «φυσικό συμβόλαιο», ακόμα πιο διευρυμένο απ' αυτό που έχει προτείνει ο Μισέλ Σερ: πέρα απ' τη σχέση μας με το φυσικό περιβάλλον, θα πρέπει να θέτει κανόνες και για τη χρήση της ίδιας της ανθρώπινης φύσης. Εδώ, όμως, προκύπτει ένα νέο, αληθινά δυσεπίλυτο πρόβλημα: μετά το λεγόμενο «τέλος των μεγάλων αφηγήσεων» και την περιθωριοποίηση των κυρίαρχων ιδεολογιών, **η ηθική και τα όριά της διαστέλλονται ελεύθερα και οποιοσδήποτε περιοριστικός φραγμός παρακάμπτεται σαν μεταφυσική προκατάληψη**. Υπ' αυτή την έννοια **ποιός μπορεί να συστήσει εγκράτεια στους γενετιστές, με ποιόν ορισμό της ανθρώπινης ταυτότητας και με ποια επιχειρήματα;** Και **πώς μπορεί η βιοηθική** –αυτός ο νεφελώδης όρος που δεν εκφράζει παρά μια εύκολη μετάθεση ευθυνών και την απουσία πολιτικής βούλησης για έλεγχο της βιοτεχνολογίας εξαιτίας των οικονομικών συμφερόντων που καραδοκούν– **να περιορίσει την επιστημονική περιέργεια για να μην έχουμε τερατογενέσεις ή μια νέα, πολλαπλάσιας ισχύος αυτή τη φορά, γενετική Χιροσίμα**;

Η περίπτωση Τζάκσον, ενός άντρα που θέλησε ν' αποκτήσει τα χαρακτηριστικά προσώπου μιας γυναίκας (της Νταϊάνα Ρος που ήταν το ίνδαλμά του), ενός μαύρου που θέλησε να γίνει λευκός, κατέληξε σε μια**βάναυσα λεηλατημένη ψυχή, σ' ένα κακοποιημένο σώμα** που κάθε λίγο του έπεφτε η μύτη ή στράβωνε το στόμα του κι επιζούσε με ενέσεις. **Μήπως θα έπρεπε να γίνει αφορμή και για μια ευρύτερη συζήτηση πάνω στα ηθικά προβλήματα της παρέμβασης στην ανθρώπινη φύση;**

(Πηγή: Περιοδικό «Μανιφέστο» 2/7/2009)